

Bogdan Malešević

VJERA I UMJETNOST

SABRANA DJELA Bogdana **Maleševića**

Crkva u Mugnanu: kip Male Terezije i Don Boscova slika: *put Triju Ruža i trnja od Torina do Lisieuxa*.

centar Europe u duhovnom smislu – oni su do kraja istražili u povijesnom smislu smisao Redovništva. Oni rade fizički i intelektualno.

Bose je za mene velik doživljaj.

Dajem Adalbertu francuski prijevod *Saint Louis du Temple* kojeg će on prevesti na talijanski. On mi pokazuje galeriju s ikonama, između ostalih i Larinim. Oduševljen sam. Lara slika ikone s poznatim ikonografijama ali i onima koje je sama izmislila. Kako bi ovdje dobro stajao jedan mamin pastel! Adalberto poziva mamu da im bude gost u Boseu.

Ovdje se stalno održavaju *convegni* (susreti) umjetnika (sada skoro arhitekata na temu sakralne arhitekture), redovnika, svećenika pravoslavnih, katoličkih i protestantskih.

Navečer prisustvujem liturgiji pred Duhove. Volim tu liturgiju, nema u njoj praznih prostora, propovijeda uvijek netko drugi, ovog puta još jedan značajan teolog izvrsna rječnika, intonacije, uma. Objašnjava sa svih strana zašto Isus mora otići - da bi Duh došao u zajednicu.

Sutradan, nedjelja, prisustvujem liturgiji Duhova.

U mene ulazi Duh Sveti u Boseu, osjećam se napunjen za ovu turneju, ovdje u Alpama.

Opraštam se s prijateljima i krećem prema Francuskoj, preko tunela Fréjus.

Grob Paula Claudela

Ta autocesta je slabo prometna, što je pravo osvježenje nakon gomile kamiona i cisterna od Venecije do Milana. Osim toga tu su Alpe. Prolazi se kraj čuvenog svetišta Svetog Mihočila, tzv. *Sacre*, koja se nazire mistički na vrhu planine, a tunel Fréjus, još duži od Gottharta (preko 20 km) plaća se preko 40 E.

Ipak, kako se bližim Lyonu prije sumraka imam težak vozački zadatak. Trebam oko prometnog Chamberya izbiti na auto cestu s koje ću sići na gradić Morestel, jer je moja sljedeća postaja grob Paula Claudela i dvorac njegove obitelji u Branguesu. Dakle, ne još grad Lyon, nego Brangues što se nalazi nekih pedesetak kilometara prije Lyona u seoskom pejzažu. Želim se pomoliti dramatičaru čiju *Satensku cipelicu* prevodim u ZP-u, pišem eseje o prognanome papi u njegovoj Trilogiji. Geniju koji je stvorio mene kao dramatičara, pa prema tome i teodramu *Malu Tereziju*. Osim toga imam kontakte za našu teatarsku suradnju, ovdje se svakog ljeta održavaju predstave u Claudelovom duhu.

Međutim, kod Chamberya se gubim, silazim s auto ceste i pomaže mi jedan mladi učitelj vožnje. Izbijam u sumrak u seoski idilični pejzaž i kod neke gostionice stajem jer više ne mogu. Francuz iz obližnje kuće mi veli da nisam daleko od Morestela, ali ja više ne mogu voziti. On mi dozvoljava da ispred njegove kuće prespavam u autu.

Izjutra sam doista začas u Morestelu, idiličnom, turističkom gradiću slikarâ. Tog dana sve je zatvoreno, neki nacionalni praznik. Za pet minuta dolazim autom u Brangues, pred dvorac obitelji Claudel. Ovo je mjesto Claudela i Stendhala. Uzbuden sam, sretan. Nakon Valdocca Don Boscova – evo me u carstvu genija Claudela povezanog s mojom biografijom.

Ovdje ja tražim Francusku.

Pristup Branguesu je zabranjen, to je privatno imanje nasljednika Claudelovih, kćerke, unuke. Ali na svojem lijepom imanju me dočekuje profesor Jerome, kojemu ostavljam moje knjige i časopise za one koji vode teatarski festival i za potomke Paula Claudela. Jerome mi priča mnoge korisne stvari i daje daljnje kontakte za suradnju. Nakon razgovora odlučujem poći na Claudelov grob. Jerome mi veli da se ovdje desilo ono ubojstvo od kojeg je Stendhala napisao *Crveno i crno*, da Claudel nije volio Stendhalov duh iako ga je držao velikim piscem.

Vozim se stotinjak metara do dvorca i na travi kraj kame-noga zida parkiram. Pješaćim oko petstotinjak metara i otvaram vrata nad kojima piše *Grob Paula Claudela*.

Uzbuden sam.

Ovdje nema nikoga, nikakvog drugog groba. Jedan drveni mostić, pozadi unutar trošnog drvenog okvira gipsani kip Djevice s Djetetom Isusom (nemaju ruku, kip je oštećen) koji drži crvenu ružu. Drvo je trošno, ima paučine, prašine, u gip-

Fr. Adalberto u muzeju ikona, Bose.

Drvored pred ulazom u dvorac Brangues.

sanim rukama Djevice je neka pljesan – dugo tu nitko nije čistiio.

Neki mali dekorativni spomenik i drvena stolica ispred grobnice koja čeka mene.

ICI REPOSENT LES RESTES ET LA SEMENCE DE PAVL CLAVDEL (Ovdje počivaju sjeme i ostatci Paula Claudela.)

Sjedim u ograđenom prostoru (iza živice je polje po kojem mladi sudjed vodi psa) kraj visokog jablana.

Tišina.

Klupa ispod visokog jablana na kojoj je sjedio urednik moleći-razgovarajući s velikim Pjesnikom.

O veliki pjesniče, prijatelju, od pakla moje dvadesete godine u Jugoslaviji! O geniju, koji si mi dao do znanja da je Književnost i realna i stvarna i sveta – da se Crkva nikada ne može odvojiti od Književnosti! O stvaratelju Navještenja Marijina, Jean d'Arc, o čuvaru Francuskog tabernakula koji motri Ivanu da gori neprestano zabodena sred Europe!

O rojalistu, o veliki spoznavatelju tajne kraljevskih glavosjeka i obmane demokracije, rulje koja galopira da prisvoji svojoj gluposti čak Umjetnost i Književnost, na kraju Crkvu samu!

O baštiniče prvorođene kćeri Crkve, o bardu Francuske književnosti, pjesniče Katolicizma u svoj dubini, širini, visini!

Hvala što si me rodio za Književnost, što si mi pomogao da Književnost pa i Hrvatsku sačuvam od Krleže i Diktatora, Uzurpatora

što si mi otkrio dubinu patnje i natopljenost kozmosa Duhom Svetim!

Došao sam na Vaš grob, gospodine Claudel, jer ste *Vi moje sjemenje* i jer sam od začetka vjerovao u Književnost i Umjetnost, i ne hvalim se unucima i djecom kao moji Hrvati.

Ja želim biti Krošnja Stabla kojem ste *Vi dali Sjemenje* i došao sam na Vaš grob moliti za iskorjenjenu rasu umjetnikâ i književnikâ

za martire našeg vremena, za genije koji su stvarali nacije Europe

za Europu Kristovu.

Da, došao sam Francusku posvetiti Dvama Srcima, ja Hrvatski književnik.

Vi i ja, ja i Vi

Vi moje sjemenje, ja Vaš nastavak, Vaša krošnja

Vi sjemenje palo na hrvatsko tlo gdje sam ga pokupio ja.

U samoći kozmosa, na ovom mjestu, gdje nikoga nema osim nas

pod ovim visokim *jablanom*, ovom Vertikalom

koju ste *Vi dali* modernoj horizontali sveopće književnosti

Vi čekate da Vam dođu pjesnici, dramatičari, narod Božji.

Vi čekate...

Evo mene, stigoh, nakon oeanu patnji
s mojom prvom knjigom na francuskom
mojom dramom
i pripovjetkom

Pozornica groba Paula Claudela.

Križ i majka Božja s Djetetom kraj groba.

dramom i pripovijetkom
u kojima je - *Francuska*.
Vaša Francuska – moja Francuska.

Trideset je godina trebalo da se ona pojavi,
evo je takva kakva jest,
prikazujem Vam i njihove prevoditeljke
molite za njih
za Vesnu koja je dobila posao dva dana prije polaska do
vašeg groba, ovdje,

***

Šutio sam, osluškajući šum stabalâ, poljâ, Francuske.
Slutio sam cijelu Francusku, kojom putujem svojim autom
natrpanim knjigama.
Izvadio sam potom fotografije majke Maje, sestre Tanje i
mene, a u duhu tu je bio i tata Duško.

Gospodine Paul, na Vašem grobu ostavljam našu Umjet-
ničku obitelj.
Molite za nas.

Vidite, Paul,

Grobnica najvećeg dramatičara 20. stoljeća: ICI REPOSENT
LES RESTES ET LA SEMENCE DE PAVL CLAVDEL (Ovdje
počivaju sjeme i ostatci Paula Claudela.)

u mojoj zemlji Hrvatskoj narod i svećenici se klanjaju sve-
tosti

ali *ne u književnika*.

Oni ne vide ono što je vidio Merz, veliki profesor Francu-
ske književnosti:

Da će uskoro *svetac i književnik* biti jedno te isto
da će se spojiti.

Moj narod ne voli intelektualce, stvaratelje mnogih knjiga
on ne zna što je *velik pisac*.

Ja sam mučenik, Paul,
ali i Vi, koji ste moje sjeme
bili ste jednako mučenik.

Pomozite mi da dočekam Dan svetosti književnika

Pomozite mi da dočekam Svjetlost -

jer biti Književnik, pravi katolik i svjedok, genij
znači već biti veliki Svetac.

Moja je duša abnormalno trpjela, Paul...

kao Vaša sestra Violaine (Camille),

Ivana, jednom zabodena u ovo tlo

gorjet će do kraja svijeta kakvog znamo.

***

Vraćam se puteljkom od petstotinjak metara do auta koji
me čeka na travnjaku, duboko potresen. Ovdje je Francuska,
kroz ova vrata ja ulazim u Francusku, ovdje ću se vratiti sa svo-
jim teatrom susrevši teatar najvećeg dramatičara 20. stoljeća.
Claudela.

Samo Merz i ja smo to tvrdili u gluhome kozmosu, gdje
oni koji s katedri predaju književnost nemaju pojma o ničemu
osim o Baladama Petrice Kerempuha – svi ti lobisti, farizeji,
čija je najveća promocija članstvo u ženskoj i muškoj mason-
skoj loži Fakulteta na kojem predaju....

***

Sada sam odmoran i putujem u Lyon.

Sunčano je vrijeme, nacionalni praznik. Uspijevam ulaziti
u grad preko autoceste koja prolazi kraj Miribela. Skrećem u
Miribel.

Lyon

Ulazim u gradić i odmah parkiram ispod najveće Statue
Dvaju Srdacâ na svijetu. Ovdje sam došao pred desetak godi-
na (2004.) svećeniku s kojim sam utemeljio novi pokret u Cr-
kvi. Dvaju milosrdnih Srdaca ekumenskog tipa.

Auto parkiran 500-tinjak metara ispred ulaza u polje
Claudelovog groba.

